basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

SENIOR CERTIFICATE EXAMINATIONS/ NATIONAL SENIOR CERTIFICATE EXAMINATIONS

SESOTHO PUO YA TLATSETSO YA BOBEDI (SAL)

PAMPIRI YA PELE (P1)

MOTSHEANONG/PHUPJANE 2026

MATSHWAO: 80

NAKO: Dihora tse 2

Pampiri ena e na le maqephe a 10.

DITAELO LE DIKELETSO HO MOHLAHLOBUWA

1. Pampiri ena e arotswe DIKAROLO TSE THARO, e leng:

KAROLO YA A:	Tekokutlwisiso	(30)
KAROLO YA B:	Kgutsufatso	(10)
KAROLO YA C:	Dibopeho le ditlwaelo tsa tshebediso ya puo	(40)

2. Araba dipotso TSOHLE.

3. Qala KAROLO ka NNGWE leqepheng LE LETJHA.

4. Seha mola qetellong ya KAROLO ka NNGWE.

5. Nomora dikarabo tsa hao jwalo feela kaha dipotso di nomorilwe pampiring ya dipotso.

6. Tlola mola dipakeng tsa dikarabo tsa hao.

7. Tsepamisa maikutlo haholo mopeletong le popong ya dipolelo.

8. O eletswa ho sebedisa nako ya hao tjena:

   KAROLO YA A: Metsotso e 45
   KAROLO YA B: Metsotso e 20
   KAROLO YA C: Metsotso e 55

9. Ngola ka mongolo o makgethe mme o balehang.

KAROLO YA A: TEKOKUTLWISISO

POTSO YA 1

Potsong ena o nehilwe mefuta E MMEDI ya ditema. Bala tema E NNGWE le E NNGWE ka tlhoko, o nto araba dipotso tsohle tse botsitsweng temeng ka nngwe.

Araba ka lentswe LE LE LENG feela moo ho hlokehang, ntle le haeba potso e hloka tlhaloso kapa karabo e teletsana.

TEMA YA A

HA HO TUME DI MELALA

1 Sehlopha sa Gauta BMX, ke sehlopha se nang le maikemisetso a ho palama dibaesekele ho tloha Burgersfort, provinseng ya Limpopo ho ya, Cape Town, Kapa Bophirima. Sehlopha sena se ne se ikemiseditse ho qeta lebelo la dikilomitara tse 1 700. Toro ya bona e ile ya fetoha nnete ka dibeke tse pedi ba le tseleng ka dibaesekele tsa bona.

2 Sehlopha sa Gauta BMX se hapile dipelo tsa batho ba diketekete ba *Tiktok* naha ka bophara. Ke mang ya neng a ka nahana hore sehlopha see se tla fihlella ditoro tsa sona? Maxwell Ndou (24), Karabo Mokoo (22) le Gauta Mohlakoane (23) ba ne ba ikemiseditse ho phethahatsa toro ya bona. Ba ne ba bokella tjhelete ya ho reka dibaesekele tse 150 le ho kgothalletsa batjha ho tlohela ho tsuba le ho sebedisa dithethefatsi. Boraro bona bo na le dikgwedi tse mmalwa bo thehile sehlopha sena le ho ikwetlisa mmoho.

3 Ba tlohile e sa le ka madungwadungwana Burgersfort. Tseleng ba teana le dipula, difefo le dikotsi tsa tsela ho ya Cape Town. Ha ba le sebakeng se ka bang 700 km, haufi le Kroonstad, ba ile ba fellwa ke tshepo hoo ba neng ba batla ho kgutlela morao.

4 Sehlopha sena se ne se e na le maikutlo a dubakaneng pele ho lebelo lena la dibaesekele. E bile phephetso e kgolo ho bona. Ba ile ba etsa ditlhophiso e sa le ka nako mme ba fumane botshehetsi bo tswang ho DJ Karri, Majenji le Fur Soft. Batshehetsi ba bona ba ne ba e na le tumelo ya hore ba tla hlola pharela ena e ba tjametseng ka mahlo jwalo ka tau.

5 Sehlopha sena se ile sa kgothatswa ke ha KarriNation Foundation e nka vidiyo ya ho phethahatsa toro ya bona. Ba ile ba fumana tshehetso ka ditjhelete le thepa ka lebaka la kgoeletso ya DJ Karri mme a phatlalatsa leeto la bona ho fihlela ka Mantaha wa la 14 Mmesa 2025.

6 Sehlopha sena sa Gauta BMX se ile sa fihla Cape Town mme se amohetswe ka diatla tse pedi ke baahi ba moo. Ditaba tsa bona di ile tsa tsebahatswa naha ka bophara ka kgaso ya Jacaranda FM, ke sebohodi Martin Bester. Ba ile ba fumana tjhelete e kaalo ka R20 000 ho tswa lenaneong la Good Morning Angel Fund. Kajeno Afrika Borwa e motlotlo ka sehlopha sa Gauta BMX.

[E qotsitswe le ho hlophiswa ho tswa ho www.news24/drum/news]

1.1 Bolela mabitso A MARARO a ditho tsa sehlopha sa Gauta BMX. Sheba seratswana sa 2. (3)

1.2 Bolela mabaka A MABEDI ao e neng e le morero wa bona wa ho fihla Cape Town. Sheba seratswana sa 2. (2)

1.3 Hlwaya diprovinse TSE PEDI tseo sehlopha sa Gauta BMX di neng di le menahanong wa tsona. (2)

1.4 Lokodisa diketsahalo tse ka masakaneng ho ya ka tatellano ya kamoo di etsahetseng kateng.

(Sehlopha sa Gauta BMX se ikemiseditse ho fihlella 1 700 km ka dibaesekele; Sehlopha sa Gauta BMX se ile sa amohelwa ka diatla tse pedi ke baahi; Sehlopha sa Gauta BMX se ile sa fellwa ke tshepo ha se le ho 700 km.) (1)

1.5 Pheta diketsahalo TSE PEDI feela tse ileng tsa ba hlahela ha ba le haufi le Kroonstad. Sheba seratswana sa 3. (2)

1.6 Sehlopha sa Gauta BMX se ile sa fumana tjhelete e kae, ka lebaka la botshehetsi bo tswang kae? (2)

1.7 Mongodi o sebedisitse polelwana ee, '... ba tla hlola pharela ena e ba tjametseng mahlo', ka sepheo sefe? (2)

1.8 Kgetha karabo e nepahetseng ka ho fetisisa ho (A–D). Ngola nomoro le tlhaku feela. Tshehetsa ka lebaka.

Mokgabisopuo o sebedisitsweng polelong ena, '... ba tla hlola pharela ena e ba tjametseng ka mahlo jwalo ka tau', ke …

A tshwantshiso.
B papiso.
C mothofatso.
D pheteletso. (3)

1.9 Mongodi o sebedisitse lentswe, 'Madungwadungwana', temeng ka maikemisetso afe? Sheba seratswana sa 3. (2)

1.10 Ditabatabelo tsa DJ Karri di re senolela eng ka botho ba hae? (2)

1.11 Ke qeto efe eo o neng o tla e nka ha o ne o tsamaya le sehlopha sa Gauta BMX, ha se ne se fellwa ke tshepo? (3)

Boha tema ena, ebe o araba dipotso tse e latelang.

TEMA YA B: BOKGONI BA HO BOHA

[E qotsitswe le ho hlophiswa ho tswa ho www.pinterest.com]

1.12 Bolela kamano e teng dipakeng tsa baphetwa temeng. (1)

1.13 Pheta se etsahalang temeng. (1)

1.14 Ke maikutlo afe a renang temeng? Tiisa ka lebaka. (2)

1.15 Boteng ba ntate bo na le seabo sefe kgodisong ya ngwana? (2)

MATSHWAO OHLE A KAROLO YA A: 30

KAROLO YA B: KGUTSUFATSO

POTSO YA 2

Bala tema ena, o nto e kgutsufatsa ka ho hlahisa dintlha TSE SUPILENG tsa sehlooho, **tse bontshang ditlamorao tsa ho shebella skrini haholo**.

HLOKOMELA:

1. Kgutsufatsa tema e latelang ka dintlha TSE SUPILENG, tsa ditlamorao tsa ho shebella skrini haholo, ka mantswe a sa feteng a 60.
2. Nomora dipolelo tsa hao ho tloha ho 1 ho isa ho 7.
3. Ngola polelo e nngwe le e nngwe moleng wa yona o motjha.
4. Bontsha PALO YA MANTSWE qetellong.

TEMA YA C

DITLAMORAO TSA HO SHEBELLA SKRINI HAHOLO

Kganya e bolou ya skrini e diehisa tlhahiso ya melathonini, homoune ya boroko e tliswang ke lefifi, mme e etse hore ho se be bonolo ho robala le ho tsoha. Skrini se susumetsa boko ho sebetsa kgafetsa, hoo ho ka tsosang ho tshoha kapa letswalo kelellong. Sena se tlisa ho hloka botsitso maikutlong.

Motho a ka ikutlwa a hlorile hobane ha e sa le tlwaelo hore batho ba etse dintho tse sa ameng skrini. Motho o qetella a se a sa rate dintho tse itseng ho mo feta mme a na le menahano e sa lokang, a ikenya ditabeng tse sa mo hlokeng. Dipatlisiso di supa hore ho shebella skrini nako e telele ho ka diehisa kgolo ya puo le tsebo ya ho bala. Ho shebella skrini ho ka fokotsa bokgoni ba boiqapelo le ba ho nahana hobane ho sitisa sebaka sa ho ba mong, moo boiqapelo le menahano di hlahellang teng.

Batho ba bangata ba kgomarela skrini haholo mme dipapadi tsa skrining di etsa hore ba ikutlwe ba thabile, hoo bokong e kang ba sebedisa khokheine. Ho kgomarela skrini ho amahanngwa le mahloko a kelello jwalo ka kgatello ya maikutlo.

[E qotsitswe le ho hlophiswa ho tswa ho www.doi.org/10.1371/journalpone/2024]

MATSHWAO OHLE A KAROLO YA B: 10

KAROLO YA C: DIBOPEHO LE DITLWAELO TSA TSHEBEDISO YA PUO

POTSO YA 3: PAPATSO

Bala le ho boha tema e latelang ka tlhoko, o nto araba dipotso tse thehilweng hodima manollo ya papatso.

TEMA YA D

[E qotsitswe le ho hlophiswa ho tswa ho www.pinterest.com]

3.1 Lentswe le qatsohisitsweng polelong ee, 'E tshehetsa MATLA ntle le tlhekefetso', le na le tshusumetso efe ho moreki? (2)

3.2 Akanya sepheo sa mmapatsi sa ho siya aterese ya khampani papatsong. (2)

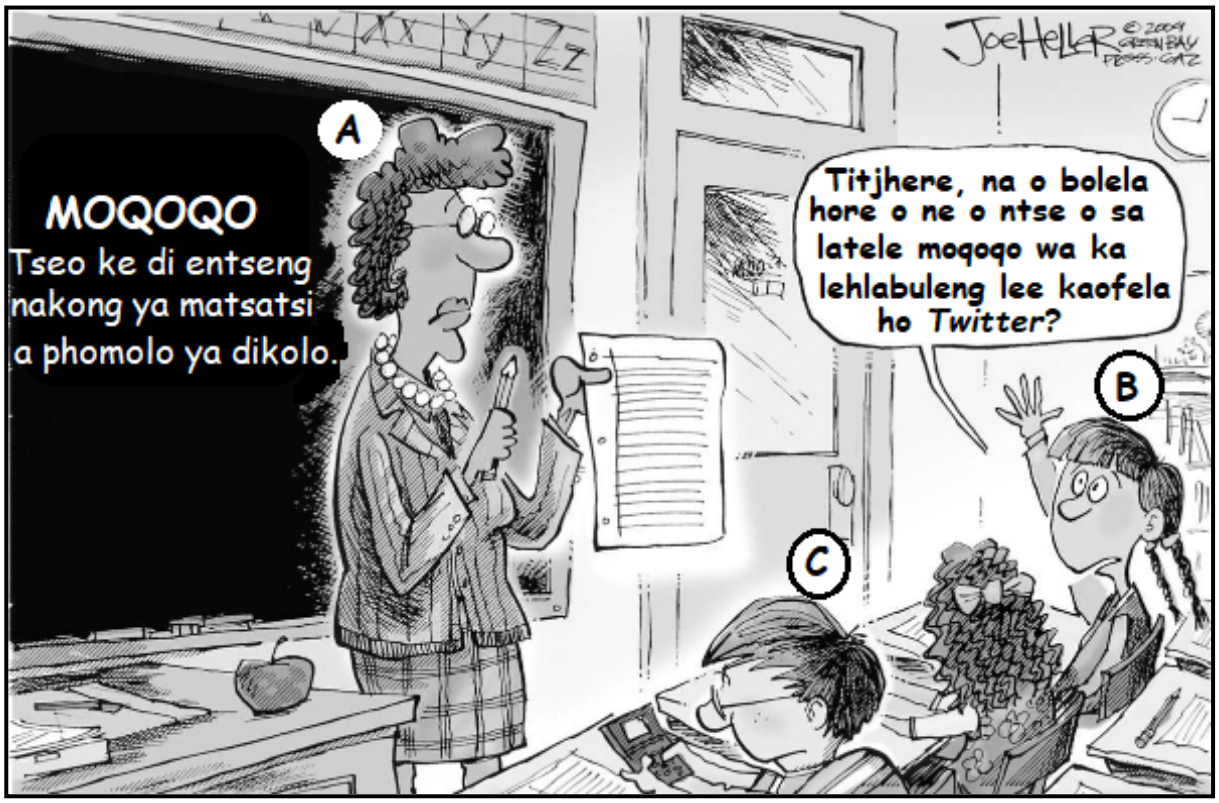
3.3 Tshwaela ka tshebediso ya setshwantsho sa morwetsana o ipapisitse le sehlahiswa se temeng. (3)

3.4 Ke NTLHA kapa MOHOPOLO hore sehlahiswa see se fana ka matla a ekeditsweng? Tshehetsa karabo ya hao. (3)
[10]

POTSO YA 4: KHATHUNU

Boha tema e latelang ka tlhoko, o nto araba dipotso tse thehilweng ho manollo ya khathunu.

TEMA YA E

[Se qotsitswe le ho hlophiswa ho tswa ho www.joeheller.com]

4.1 Sepheo sa mokhathunu ke sefe ka tshebediso ya polelwana e latelang?

'… o ntse o sa latele moqoqo wa ka ho *Twitter*?' (2)

4.2 Akanya sepheo sa mokhathunu sa ho kenyelletsa sebapadi sa C ka phaposing ya borutelo? (2)

4.3 Tshwaela ka boitshwaro ba sebapadi sa C. (3)

4.4 Manolla steriothaepe se khathunung. (3)
[10]

POTSO YA 5: PROSA

5.1 Bala tema e latelang, o nto araba dipotso tse tla e latela.

TEMA YA F

ARON RALSTON: PALE YA PHOLOHO

Ka Mmesa 2003, Aron Ralston, mohlwi wa dithaba ya sebete, o ile a nka ka sekaja, a le mong, ho kena lengopehading la Bluejohn Canyon. Ha a ntse a leka ho ipetetsa lepatsong le patisaneng, lefika la letonanahadi la petsoha ho tswa hodimo mme la hatella letsoho la hae le letona.

Kaha a ne a le mong mme a sa ka a bolella motho ka merero ya hae, Ralston a iphumana a le tlasa lebitla la lejwe. Kamora matsatsi a mahlano a tshwasehile lemeneng lena, Aron a utlwa hore lefu le a kokota mme a kgetha bophelo. O ile a roba sephaka seo se tshwasehileng jwalo ka thutswana mme a sebedisa thipa ya hae e nthithi ya pokotho ho se poma mme a se siya moo.

Kamora ho itshwasolla, Aron o ile a kgona ho fumana thuso motseng o haufi. Pale ya Ralston e makatsang e ile ya hatiswa ho '*between a rock and a hard place*' le ho filimi ya '*127 hours*' ho phatlalatsa sebete sa mohlankana enwa.

[E qotsitswe le ho hlophiswa ho tswa ho https://www.npr.org]

5.1.1 Bolela ntlhakemo ya mongodi o ipapisitse le sehlooho sena, 'Pale ya pholoho'. (2)

5.1.2 Lebaka la mongodi ke lefe ka tshebediso ya lentswe, 'lemeneng', temeng? (2)

5.1.3 Mongodi o fehla maikutlo a jwang ho mmadi ka pale ya Aron Rolston? Tshehetsa karabo ya hao. (2)

5.1.4 Kgetha karabo e nepahetseng ka ho fetisisa ho (A–D). Ngola nomoro le tlhaku feela, o be o tshehetse ka lebaka.

Mokgabisopuo o sebedisitsweng polelong ee, 'O ile a roba sephaka seo se tshwasehileng jwalo ka thutswana ...', ke …

A papiso.
B mothofatso.
C tshwantshiso.
D pheteletso. (3)

5.1.5 Kgetha karabo e nepahetseng ho tse ka masakaneng, o be o tshehetse ka lebaka.

Kamora matsatsi a mahlano a tshwasehile lemeneng lena, Aron a utlwa hore o a (kgathala, shwa, inehela). (3)

5.1.6 Lewa la Aron Rolston la ho ipoma sephaka, le na le tshusumetso efe ho mmadi? (2)

5.2 Bala le ho boha tema e latelang, ebe o araba dipotso tse tla latela.

TEMA YA G

[Se qotsitswe le ho hlophiswa ho tswa ho www.pinterest.com]

Ngola polelo e latelang ka mongolo, mopeleto le puo e nepahetseng.

Bona e ngshebile joang. Ya tseba hore ke oulady la yona. tjhe, e thabile e le ka nnete (6)
[20]

MATSHWAO OHLE A KAROLO YA C: 40
MATSHWAO OHLE A PAMPIRI ENA: 80